

بوکوبه بوخاعنز اولسون فدایا
 حق رسولن سلام ایت یا علی
 دیننه کبر دیک آنک بز اولدی
 اولدی بزی شفاعتدن الحاکما
 دیا دهاذن بز قولن اوئوقسون
 شفاعتدن بز ی محروم ایتسون
 دیوردی شاهه بریجه بوکوبه زور
 دیوردی بیجه ارمقانلر شول زمان
 شادمان اولدی قویسی باصفا
 وراج الیبوب اسنلشی علی
 عزیم ایدوب بولم کبددر بریزاد
 چون مدینه شمرینه ابرشید یار
 حق شکر ایدوب قویسی اولدی یئاد
 جلد تیغورلردن اولدی یار آزاد

پسندی برسی محتاج

خاصی اولم چیکدی یار چوری جفا
 دین بولمده کنی دنجی چوس ایه کور
 دین بولمده اکر یار عزم و فدا
 هم رسول الله شفاعت ایلیمه
 حق جلب اولدم عنایت ایلیمه

14. Asrın Yeni Keşfedilen İki Eseri:

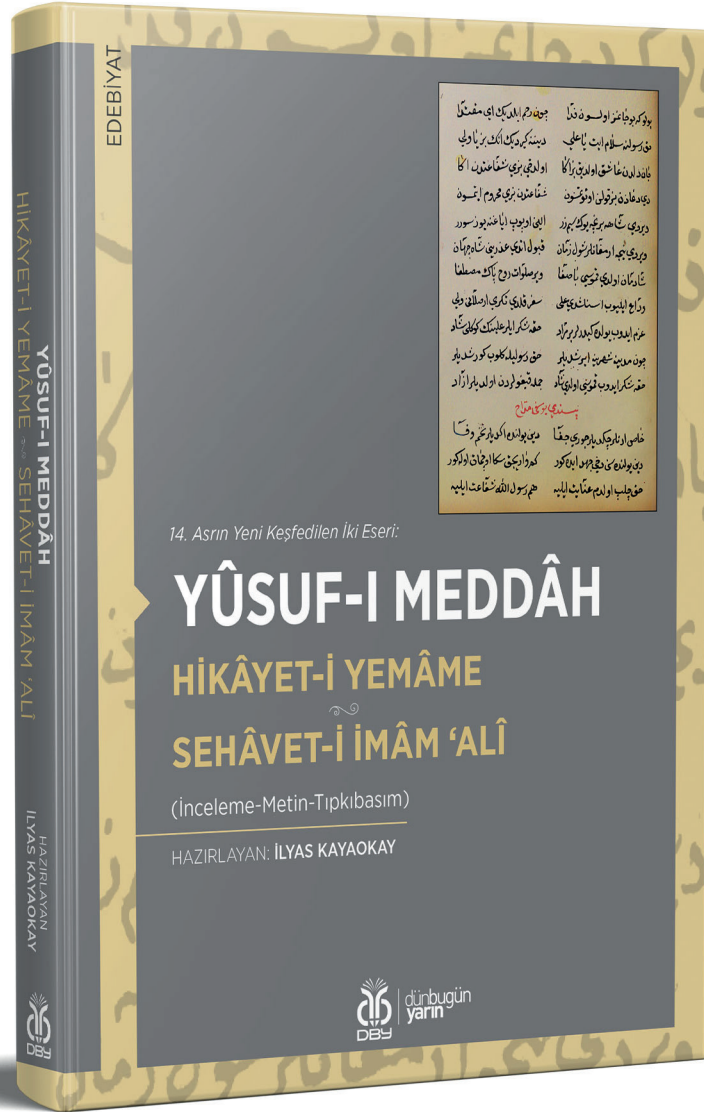
YÛSUF-I MEDDÂH

HİKÂYET-İ YEMÂME

SEHÂVET-İ İMÂM 'ALÎ

(İnceleme-Metin-Tıpkıbasım)

HAZIRLAYAN: İLYAS KAYAOKAY

Bu PDF dokümanı, kitabın bir kısmını içermektedir.
DBY okurları için özel olarak oluşturulmuştur.

“dün” den öğrendiklerinle
“bugün”ü yaşamak
“yarın”ları aydınlatır.

“dün” den öğrendiklerinle
“bugün”ü yaşamak
“yarın”ları aydınlatır.

© 2022, DÜN BUGÜN YARIN YAYINLARI™

Tüm hakları saklıdır. Kaynak gösterilerek tanıtım amacıyla ve araştırma için yapılacak kısa alıntılar dışında, yayıncının yazılı izni olmaksızın hiçbir şekilde kopya edilemez, elektronik ve mekanik yolla çoğaltılıp, yayımlanamaz ve dağıtılamaz.

DBY: 218
Edebiyat: 98

ISBN 978-625-7471-65-7
Sertifika No: 52315

Birinci Baskı: İstanbul, 2022

Yayın Yönetmeni: İrfan Güngörür

Yazar: Yûsuf-ı Meddâh

Hazırlayan: İlyas Kayaokay

Dizi Editörü: Furkan Öztürk

Kitap Editörü: M. Fatih Köksal

Baskı Hazırlık: DBY Ajans

Baskı/Cilt:
Birlik Ozalit
(Sertifika No: 20179)

KÜTÜPHANE BİLGİ KARTI / Library Cataloging-in-Publication Data (CIP)

Yûsuf-ı Meddâh

14. Asrın Yeni Keşfedilen İki Eseri:

Hikâyet-i Yemâme • Sehâvet-i İmâm 'Alî

Hazırlayan: İlyas Kayaokay ; Editör: M. Fatih Köksal (Prof. Dr.)

İstanbul : DBY Yayınları, 2022.

257 s. ; 15,0 x 21,0 cm ___ (DBY Yayınları ; No. 218)

ISBN 978-625-7471-65-7

1- Edebiyat 2- Cenk-nâme 3- Hz. Ali

14. Asrın Yeni Keşfedilen İki Eseri:

YÛSUF-İ MEDDÂH

HİKÂYET-İ YEMÂME

SEHÂVET-İ İMÂM 'ALÎ

(İnceleme-Metin-Tıpkıbasım)

HAZIRLAYAN: İLYAS KAYAOKAY

HİKÂYET-İ YEMÂME
SEHÂVET-İ İMÂM 'ALÎ

DÜN BUGÜN YARIN YAYINLARI
Ankara Caddesi, Ünal Han No: 21/4
Cağaloğlu - Fatih / İstanbul
Tel.: +90 212 526 98 06
www.dby.com.tr • dby@dby.com.tr

“dün” den öğrendiklerinle
“bugün”ü yaşamak
“yarın”ları aydınlatır.

İçindekiler

Önsöz.....	11
Giriş.....	15

1. BÖLÜM

YÛSUF-I MEDDÂH'IN HAYATI VE ESERLERİ

1. Hayatı Hakkındaki Bilgiler.....	21
2. Eserleri	26
2.1. Varka ve Gülşah	26
2.2. Maktel-i Hüseyin.....	26
2.3. Uğru İle Kadı Destanı	26
2.4. Hikâyet-i Kız ve Cühûd.....	27
2.5. Hikâyet-i Takyanûs	27
2.6. Destân-ı İblis-i Aleyhi'l-la'ne	27
2.7. Kıssa-i Yusuf	27
2.8. Hâmûş-nâme	28
2.9. Yûsuf-ı Meddâh'ın Yeni Bulunan Eserleri	28

2. BÖLÜM

İNCELEME

1. Hikâyet-i Yemâme'nin Şekil ve Muhteva İncelemesi.....	39
1.1. Şekil İncelemesi	39
1.1.1. Eserin adı	39
1.1.2. Yazılış Tarihi.....	41

1.1.3. Nazım Şekli.....	41
1.1.4. Beyit Sayısı	42
1.1.5. Vezni.....	42
1.1.6. Kafiye ve Redif	43
1.1.7. Eserin Dili.....	44
1.2. Muhteva Özellikleri.....	45
1.2.1. Hikâyenin Özeti.....	45
1.2.1.1. Olay Zinciri	55
1.2.2. Şahıs Kadrosu.....	57
1.2.2.1. Müslüman Olanlar.....	57
1.2.2.1.1. Hz. Muhammed	57
1.2.2.1.2. Hz. Ali.....	57
1.2.2.1.3. Hz. Hasan ve Hüseyin	58
1.2.2.1.4. Hz. Bilal	59
1.2.2.1.5. Hz. Fatıma.....	59
1.2.2.1.6. Fıdda	59
1.2.2.1.7. Derviş.....	60
1.2.2.2. Sonradan Müslüman Olanlar.....	60
1.2.2.2.1. Yemâme.....	60
1.2.2.2.2. Vezir	60
1.2.2.3. Müslüman Olmayanlar	61
1.2.2.3.1. Pasban/ Bekçi	61
1.2.2.3.2. Pehlivan	61
1.2.3. Mekân	61
1.2.4. Zaman	62
1.2.5. Anlatıcı.....	63
1.2.6. Bazı Motifler.....	63
2. Şehâvet-i İmâm ‘Alî’nin Şekil ve Muhteva İncelemesi.....	64
2.1. Şekil İncelemesi	64
2.1.1. Eserin adı.....	64
2.1.2. Yazılış Tarihi.....	65
2.1.3. Nazım Şekli.....	65
2.1.4. Beyit Sayısı	66
2.1.5. Vezni.....	66
2.1.6. Kafiye ve Redif	67
2.1.7. Eserin Dili.....	68

2.2. Muhteva Özellikleri.....	68
2.2.1. Hikâyenin Özeti.....	68
2.2.1.1. Olay Zinciri	75
2.2.2. Şahıs Kadrosu.....	77
2.2.2.1. Müslüman Olanlar.....	77
2.2.2.1.1. Hz. Muhammed	77
2.2.2.1.2. Hz. Ali.....	78
2.2.2.1.3. Hz. Ebubekir/ Hz. Ömer/ Hz. Osman.....	79
2.2.2.1.4. Hz. Hasan ve Hüseyin	79
2.2.2.1.5. Amr-ı Meyye	79
2.2.2.1.6. Mâlik Ejder	80
2.2.2.1.7. Amr-ı Ma’dî Kerib.....	80
2.2.2.1.8. Sa’d-ı Vakkâs.....	81
2.2.2.1.9. Ebû’l-Haccân.....	81
2.2.2.1.10. Kanber	82
2.2.2.1.11. Kanber’in Karısı	82
2.2.2.2. Sonradan Müslüman Olanlar.....	82
2.2.2.2.1. Maksur.....	82
2.2.2.3. Müslüman Olmayanlar	83
2.2.2.3.1. Şah Kakul.....	83
2.2.2.3.2. Hacip.....	83
2.2.2.3.3. Vezir	83
2.2.3. Mekân	84
2.2.4. Zaman	84
2.2.5. Anlatıcı.....	84
2.2.6. Bazı Motifler.....	85

3. BÖLÜM METİNLER

Nüsha Tavsifi.....	87
Metinlerin Neşrinde İzlenilen Yol.....	87
Ğazâvât-ı İmâm ‘Alî ibn Ebî Tâlib Kerrema‘llâhu Vechehu	
Hikâyet-i Yemâme	89
Der-Beyân-ı Şehâvet-i İmâm ‘Alî Kerrema‘llâhu Baba	
‘Amr’iñ Nân İçün Ğavġâ İtdigidür.....	147

Sonuç.....	185
Kaynakça.....	187

TIPKIBASIM NÜSHALARI

Ġazāvāt-ı İmām ‘Alī ibn Ebi ̄alīb Kerrema‘llāhu Vechehu Ĥikāyet-i Yemāme.....	191
Der-Beyān-ı Seĥāvet-i İmām ‘Alī Kerrema‘llāhu Baba ‘Amr’iġ Nān İćün Ġavġā İtdigidür.....	237

Önsöz

2020 yılında, Eski Anadolu Türkçesi devri manzum Hz. Ali cenk-nâmelerini muhtevî iki önemli mecmua ile karşılaştım. Bunlardan biri Millet Kütüphanesi, Ali Emiri Manzum No: 1222’de diğeri de Konya Koyunoġlu Müzesi’nde 11930 numarada yer almaktaydı. 2021 yılında bu mecmualardaki müellifi belli tüm cenk-nâmeleri yayınlamak nasip oldu. Ancak henüz daha mecmualar ile işim bitmemişti. Zira bir şair vardı ki onun tespit ettiğimiz iki mesnevisini yayınlamak cesaret isteyen ayrı bir mesele idi. Çünkü bu şair, 14. asrın en tartışmalı simalarından biriydi ve elimizdeki tek nüsha da eski tarihli olmayıp 18. asra aitti. Konuya ihtiyatla yaklaşp doğru değerlendirmeleri yapmam gerekiyordu. Zira eserlerin müellifi olan Yûsuf-ı Meddâh’ın henüz daha kim olduġu yeterince bilinmemektedir. Eserleri bile yeni yeni keşfedilirken, bazı araştırmacılar tarafından o, bir “hikâye nakledicisi” olarak da zikredilmektedir. Yani eserlerin onun kaleminden çıkmama, başkalarının eserlerini nakletmiş olma ihtimali de bulunmaktaydı. Hatta bu konuyu, bir toplantıda tesadüf ettiğim konunun uzmanı Sayın Prof. Dr. İsmet Çetin’e de açarak değerli görüşlerinden müstefid olup cesaret buldum.

Nihayetinde metinleri okuyup inceleme bahsine geçince, aslında devri için önemi ve kıymeti büyük bir şairin iki değerli eserini

boş yere tehir etmiş olduğumu anladım. Zira kendisi hakkında yapılan çalışmalarda bu iki eserinden hiç söz edilmediğini fark ettim. Yalnızca Grace Martin Smith'in 1976 yılında, şair hakkında yaptığı bir çalışmada -hatalı şekilde de olsa- onun bir eserinden söz ettiğini, kimi Türk akademisyenlerin bu çalışmayı incelediği hâlde önemsemediğini, üzerine gitmediğini gördüm. Oysa Smith, eserin yerini dahi bildirmişti. Yaptığım inceleme ve mukayeselerle, konusu manzum Hz. Ali cenk-nâmesi olan her iki eserin, cenk-nâme literatürü açısından ne denli kıymetli manzumeler olduğunu anladım. Özellikle ikinci cenk-nâme, konusu itibarıyla daha evvel görülmemiş ilginç bir eserdir. 639 beyitten müteşekkil *Hikâyet-i Yemâme*, diğer Yemâme cenk-nâmeleriyle konu olarak benzerlikler gösterir. Onların da kaynağının Yûsuf-ı Meddâh olduğunu düşünüyoruz. Ancak 402 beyitlik *Sehâvet-i İmam Ali* cenginin Türk edebiyatında tespit edilmiş ikinci bir örneği daha yoktur. Konusu itibarıyla literatüre geçmemiş, farklı ve orijinal bir hikâye olduğu anlaşılmıştır.

Bu çalışma, üç bölümden müteşekkildir. Manzum Hz. Ali cenk-nâmelerine dair kısa bir girişin ardından ilk bölümde; Yûsuf-ı Meddâh'ın hayatı ve tespit edilen eserlerine yer verilmiş ardından yeni bulunan iki eserinin, ona ait olup olmadığı belirli karineler ışığında ispat edilmeye çalışılmıştır. İkinci bölümde, iki eserin şekil ve muhteva yönünden tahlilleri yapılarak hikâyelerin geniş özetleri ortaya konulmuştur. Üçüncü bölümde ise; iki metnin transkripsiyon usulüyle Arap harflerinden Lâtin alfabesine aktarımı yapılmıştır. Sonuç ve kaynakçanın ardından metni okuyanların takıldıkları, şüpheli buldukları yerleri görebilmesi adına eserlerin tıpkıbasımına yer verilmiştir. Bu çalışmayla 14. asrın gizemli ve tartışmalı şairlerinden biri olan Yûsuf-ı Meddâh'ın edebiyat tarihlerinde ve onunla alakalı çalışmalarda adı geçmeyen, tür literatürü açısından kıymeti haiz iki yeni eseri bulunup gün güzüne çıkarılmıştır.

Bazı çalışmalarında olduğu gibi bu çalışmamda da metinleri baştan sona okumak suretiyle kontrol edip bana yardımcı olan görüş ve

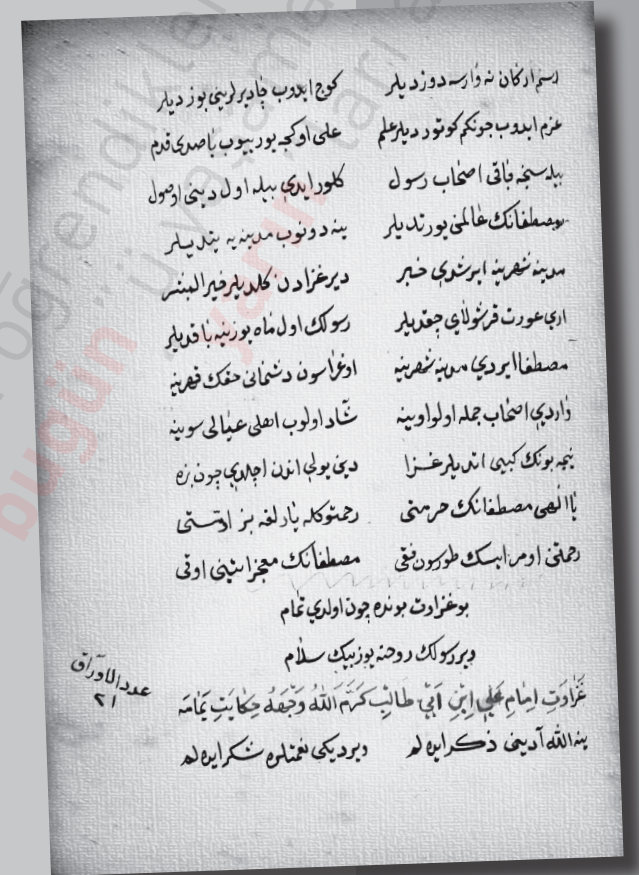
katkıları ile destek veren bu kitabın editörlüğü vazifesini üstlenen Sayın Prof. Dr. Mehmet Fatih KÖKSAL Hocama şükranlarımı bildiriyorum. Yine öneri ve düşünceleriyle katkıda bulunan Sayın Prof. Dr. Sadık YAZAR'a ve metinleri okuyup kontrol eden danışmanım Sayın Prof. Dr. Âdem CEYHAN'a, kitabın neşrinde emeği geçen Doç. Dr. Furkan ÖZTÜRK'e, DBY Yayınları yöneticisi İrfan GÜNGÖRÜR Beye çok teşekkür ediyorum.

İlyas KAYAOKAY
Mart / 2022

“dün” den öğrendiklerinle
“bugün” ü yaşamak
“yarın” ları aydınlatır.

Ġazāvāt-ı İmām ‘Alī ibn Ebī Ṭālib
Kerrema‘llāhu Vechehu
HİKĀYET-İ YEMĀME

ÇEVİRİYAZI METİN

“dün” den öğrendiklerinle
“bugün”ü yaşamak
“yarın”ları aydınlatır.

[142a]

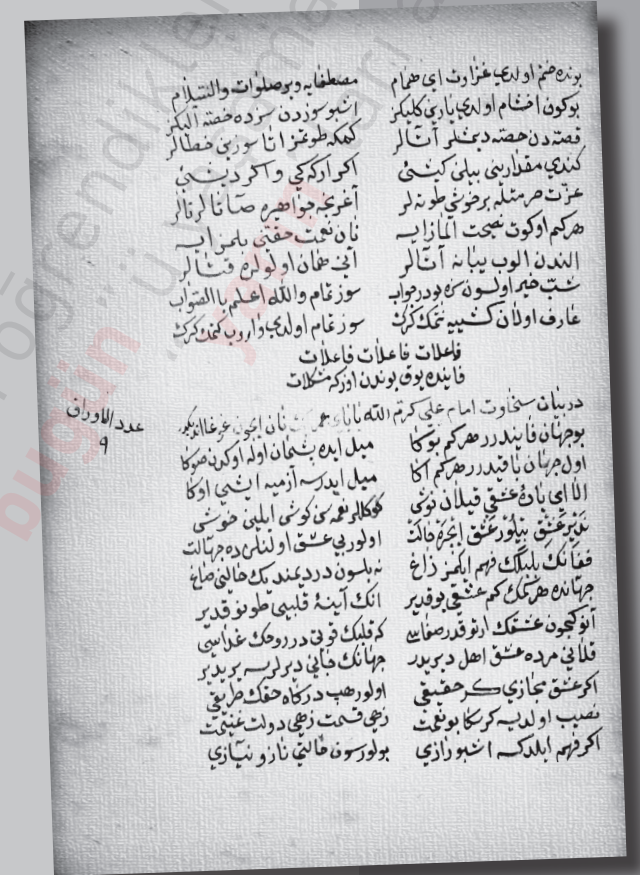
[Fâilâtün fâilâtün fâilün]

1. Yine Allâh adını zikr idelüm
Virdiği ni‘metlere şükr idelüm
2. El ayak virdi bize hem göz kulak
Dil tudağ virdi bize hem nutk Hâk
3. Cümle ni‘metdir gönül hoşluğı hem
Fâni dünyâda beden sağlığı hem
4. Sen şalâula selâmula anı
Hoşnûd eyle yarlığıya ol seni
5. Muşafâ’nın rûhını şâd eyle sen
Âlini evlâdını yâd eyle sen
6. Söz deñizine girelüm ‘aşk ile
İmdi bir gevher getürelüm ele
7. Bir gün otu[r]mışdı çün-kim Muşafâ
Ol nebiler serveri kân-ı şafâ
8. Ol dem içinde nebiler serveri
Ol Hudâ’nın sevgilü peygamberi

9. Dir ‘Alî’ye yâ ‘Alî bil sen ‘ayân
Bir gâzâ kılsañ gerekdir sen i<y> cān
  10. Ol Yemen Tā’if iline varasın
Dīn-i İslām anlara bildiresin
  11. Var benim erkānumı eyd anlara
Her ne ise göresin kayd anlara
  12. Söz qabûl idüp Müselmān olalar
Küfri koyup ehl-i ĩmān olalar
  13. Yâ ‘Alî gör imdi kayduñ hemān
Yārī kula ol Mu‘in [ü] Müste‘ān
  14. Dīne gelürler ise koy anları
Cümle kırtula şamudan cānları
  15. Çünki destür aluban turdı ‘Alî
Fâtıma katma geldi ol velî
  16. Didi kim uş ben gâzâ kılsam gerek
İmdi yarağımı eyle tızrek
- [142b]
17. Çün gâzâ emr<i> itdi bize Muştafâ
Dü cihānuñ fahri ol kân-ı şafâ
  18. Yemen’e varsın didi baña Resül
Ol yeri feth eyleyüp gel pür-uşul
  19. Destürüñla şimdi yola yüririm
Yazılarda her ne varsa göririm
  20. Hem Hâsan ü Hüseyin ol cevhereyn
Yedi yaşında Hâsan beşde Hüseyin

Der-Beyân-ı
SEHÂVET-İ İMÂM ‘ALÎ
Kerrema’llâhu Baba
‘Amr’iñ Nân İçün Gavgâ İtdigidür

ÇEVİRİYAZI METİN

[Fāilātün fāilātün fāilün]

1. Bu cihān fānīdurur her kim buña
Meyl ide peşmān ola öñden şoña
2. Ol cihān bākīdurur her kim aña
Meyl iderse azmıya işi oña

[Meşālün meşālün feülün]

3. Elā ey bāde-i ‘aşkı kılan nüş
Gönüller nağmesin güş eyleyen hoş
4. Nedir ‘aşkı bilür ‘aşk içre hālet
Olur bī-‘aşk olanlarda cehālet
5. Figānıñ bülbüliñ fehm eylemez zāğ
Ne bilsün derd[i]mendin hālını şağ
6. Cihānda her kimiñ kim ‘aşkı yokdır
Anuñ āyine-i qalbi tınuğdır
7. Anuñ-çün ‘aşkıñ artuğdur şafāsı
Ki qalbin qūtudur rühin gıdāsı
8. Qalanı mürde ‘aşk ehli diridir
Cihānıñ cānı dirlerse yiridir

9. Eger ‘aşk-ı mecâzî ger hâkîkî
Olur hep dergâh-ı Hâk’ın ıtırıkı
10. Naşîb oldıysa ger *baña* bu ni‘met
Zihî kısmet zihî devlet ğanîmet
11. Eger fehm eylediñse işbu râzı
Bulursun hâlet-ı nâz ü niyâzı
- [194a]
- [*Fâilâtün fâilâtün fâilün*]
12. Her kime yârî kıla Perverdigâr
Hiç *aña* olmaya mekr ü hîle kâr
13. Hiç perîşân olmaya hem ol kişi
Şadılığın artırup *oña* işi
14. Dünyâda düşmânları mağhûr ola
Âhiretde derecesi nûr ola
15. Ger dilersen sen *dağı* ol devleti
Şalavât vir ol Muhammed ümmeti
16. Tut kulağın bir nazar benden *baña*
Dinle kim *ne* sırr ‘ayân idem saña
17. *Bu* ğazâvâtın ‘Alî’niñ söyleyem
Hem şehâvetin anıñ şerh eyleyem
18. Şâh-ı Merdân ol Emürü’l-Mü’minîn
Kim bu hikmet *aña* olmuştur hemîn
19. Bir *gice* ol Tağrı arşlanı ‘Alî
Düş görür yavlağ ‘acâyib ol velî

20. Heybetinden ol düşün bîzâr olur
Şöyle ol düş müşkil [*ü*] düşvâr olur
21. *Gice* geçdi çün irişdi şubh-dem
Aldı âb-dest mescide vardı o<|> dem
22. Tağ namâzın Muşafâ ile kıılır
Oturmaz göñli bî-ârâm olur
23. Çün ‘Alî’yi kayğulu gördi resül
Didi *n* için yâ ‘Alî göñlün melül
24. ‘Alî eydür yâ resül *bu gice* düş
Gördim anıñ-çün perîşân oldum uş
25. Gördiğün düş hayr *ola* dir Muşafâ
Çıkdı mescidden ‘Aliyyü’l-Murtażâ
26. Geldi şol dem Düldül’e oldı süvâr
Kendüye kıldı hamâ’il Zü’l-fikâr
27. Düldül’i sürdi revân oldı gider
Çıkdı şahrâyâ işit gör kim n’ider
28. Ol arayı cümle hep gezdî İmâm
Geşt kıldı küh [*u*] şahrâyâ tamâm
29. Nâgehân bir toz göründi ol zamân
Toz içinden bir süvâr oldı ‘ayân
30. Başı künbed kolları anıñ çenâr
Dağı parmakları mânend-ı hıryâr
31. Kâmeti vardır otuz arşun yağın
Giymiş arkasına hem pülâd-ı Çîn

32. Gürzi üç yüz batman *idi* tartıda
Kılıcının *kolı* beşzerdi oda
33. Bir Hıttâyî yay bırakmış *koluna*
Çâcları¹ dizmiş *şâğına şoluna*
34. Elde bir yılan *dili sünü* tutar
Hamle kıldığın at üstünden atar
35. Nice diyem heybetin anıñ saña
Heybetine kim bakar *kalur taña*
36. Geldi çün-kim 'Alî'ye virdi selâm
Selâmın aldı anıñ ol dem İmâm
37. Didi kimsin söyle kandan gelişin
Baña bildir hem nedir bunda işin
38. Bu vilâyet ehl-i İslâm yeridir
Ki kâfirleri câhundan arıdır
39. Halkı bu şehrin putâ tapanları
Sevmediler püt elin öpenleri
40. Zâhid [ü] mü'min Müselmândır kamu
Putâ tapanlar yeri yarın tamu
41. Bu otuz üç biñ şâhâbe ey yigit
Görmesünler bunda seni yüri git
42. Ol süvâr eydür işitdim ben anı
Hele bildir baña kimsin sen seni

¹ Hâc şeklinde imla edilen kelime bu şekilde düzeltilmiştir. Zira Çaçî keman meşhurdur.

Kaynakça

- AKAR, Metin (1985). "Yûsuf-ı Meddâh'ın Dâstân-ı İblis'inin Kaynağı", *Beşinci Milletler Arası Türkoloji Kongresi (Tebliğler-II. Türk Edebiyatı)*, Cilt: 1, İstanbul, s. 1-7.
- AKMAN, Eyüp (2018). "Varka ve Gülşâh Mesnevisinin Yeni Bir Nüshası: Kastamonu Nüshası", *IX. Uluslararası Dünya Dili Türkçe Sempozyumu Bildiri Kitabı* (Ed: İlhan Erdem ve Ersin Aycan) İnönü Üniversitesi, Malatya, s.914-918
- AKRAZ, Oktay (2008). "Dâstân-ı Gazavât-ı İmam Ali", Yüksek Lisans Tezi, Afyon Kocatepe Üniversitesi.
- AKSOY, Hasan (2013). "Yûsuf Meddah", *Diyanet İslam Ansiklopedisi*, Cilt: 44, s. 19-20.
- ALP, Gökhan (2020). "Türk Edebiyatında Kerbelâ Hadisesi: Konuyu Kendi Realitesine Uygun Konumlandırma Çabası -Eksiklikler, Tespitler, Literatür-", *International Journal of Filologia*, Sayı: 4, s. 56-89
- CEYHAN, Adem (2009). *Türk Edebiyatında Hz. Ali Vecizeleri*, Ankara: Öncü Yayınları.
- CEYHAN, Âdem (2013). "Hz. Ali Cenk-nâmelerinin Tesirleri ve Yeniden Yazılmaları Meselesi", *Âşık Paşa ve Anadolu'da Türk Yazı Dilinin Oluşumu Sempozyumu 1-2 Kasım, Bildiri Kitabı*, (Haz: Mehmet Fatih Köksal), s.115-154
- ÇELEBİOĞLU, Amil (1999). *Türk Edebiyatında Mesnevi*, İstanbul: Kitabevi Yayınları.

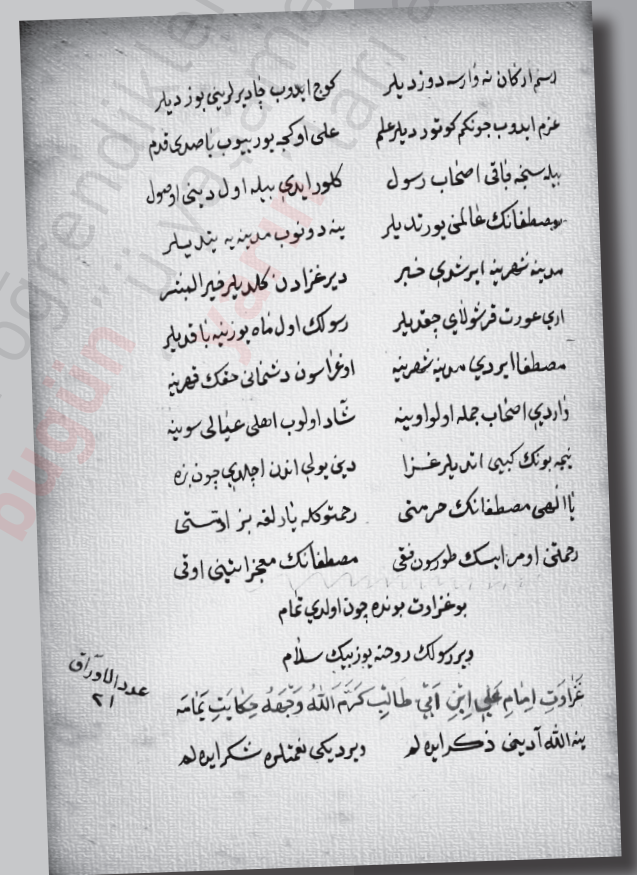
- ÇETİN, İsmet (1997). *Türk Kültüründe Hz. Ali Cenk-nâmeleri*, Ankara: Kültür Bakanlığı Yayınları.
- DANKOFF, Robert (1978). “Tenkit- Critica”, *Journal of Turkish Studies (Türklük Bilgisi Araştırmaları)*, Cambridge, Cilt: II, s. 147- 148.
- DEMİR, Rugeş (2019). “Manzum Hz. Ali Cenklerinden Yemâme Cengi Üzerine Bir İnceleme”, Yüksek Lisans Tezi, Kastamonu Üniversitesi.
- DOĞAN, Şaban (2012). “Yûsufu Meddâh’ın Kadı İle Uğru Destâm ve Dil Özellikleri”, *Turkish Studies*, Volume 7/3, s. 985-1036
- EREN, Hulusi (2021). “Yûsuf-ı Meddâh/Yûsufi/Şâzi”, *Türk Edebiyatı İsimler Sözlüğü*. [Erişim Tarihi: 29.12. 2021] <http://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/yusufi-meddah-yusufi>
- ERTAYLAN, İsmail Hikmet (1945). *Türk Edebiyatı Örnekleri I: Varaka ve Gülşah*, İstanbul: Burhaneddin Erenler Matbaası
- ERTAYLAN, İsmail Hikmet (1946). “Yûsuf-i Meddâh Yeni İki Varaka ve Gülşah Nüshası- Hamûşnâme- Dasitanı İblis-i Aleyhillâ’ne ve Maktel-i Hüseyin”, *Türk Dili ve Edebiyatı Dergisi*, 1, No: 2, s. 105-121.
- ERZİ, Adnan Sadık (1949). “İ.Hikmet Ertaylan: Yusuf-i Meddâh Yeni İki Varaka ve Gülşah Nüshası- Hamuş-name- Dasitan-ı İblis-i Aleyhi’l-la’ne ve Maktel-i Hüseyin”, *BELLETEREN*, Cilt: 13, Sayı: 49, s. 188-194.
- FAYDA, Mustafa (1991). “Amr b. Ümeyye”, *Diyanet İslam Ansiklopedisi*, Cilt: 3, s. 94-95
- GÜLEÇ, İsmail (2011). *Cevâhîr-zâde Mustafa Hilmi, Hz. Ali’nin Kan Kalesi Hikâyesi*, İstanbul: Pan Yayıncılık.
- KAYA, Doğan (2009). *Noksani’nin Kan Kalesi Cengi*, Sivas: Vilayet Kitabevi.
- KAYAOKAY, İlyas (2021). *Yeni Bir Nüsha Işığında Eski Anadolu Türkçesi Devri Manzum Hz. Ali Cenk-nâmeleri: Beypazarılı Ma’âzoğlu Hasan, Selâsil Kalesi Cengi-Cenâdil Kalesi Cengi, Nakıboğlu Taceddin, Aden Kalesi Cengi, Şeyyâd İsâ, Salsâl-nâme*, İstanbul: DYB Yayınları s. 512
- KAYAOKAY, İlyas (Devam ediyor), “Türk Edebiyatında Manzum Hz. Ali Cenk-nâmeleri ve Ayan-zâde İbrahim Şükri’nin Kıssa-i Kan Kalesi ile Hikaye-i Hâver-zemin Adlı Mesnevileri”, Doktora Tezi, Manisa: Celal Bayar Üniversitesi.
- KOCATÜRK, Vasfî Mahir (1970). *Türk Edebiyatı Tarihi*, Ankara: Edebiyat Kitabevi.

- KONCU, Hanife (2012). “Ashab-ı Kehf Metinlerine Bir Bakış ve Yusuf-ı Meddâh’ın Ashab-ı Kehf Mesnevisi”, *Dil ve Edebiyat Araştırmaları Dergisi*, Sayı: 6, s. 9-57
- KÖKTEKİN, Kazım (2007). *Yûsuf-ı Meddâh, Varaka ve Gülşâh (İnceleme-Metin-Dizin)*, Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.
- KÜLEKÇİ, Numan (2002). *Tursun Fakih, Gazavât-ı Resulullah*, İstanbul: Toket Yayınları
- ÖZAYDIN, Abdülkerim (1995). “Eşter”, *Diyanet İslam Ansiklopedisi*, Cilt: 11, s. 486-487
- ÖZÇELİK, Kenan (2008). “Yûsuf-ı Meddâh ve Maktel-i Hüseyin (İnceleme-Metin-Sözlük)”, Yüksek Lisans Tezi, Ankara: Ankara Üniversitesi
- PIRLANTA, İsmail. (2011). “Horasan Bölgesinin Fethi Meselesi”, *Cumhuriyet Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, Cilt: 15, Sayı: 1, s. 387-402
- SEZİKLİ, H. Ahmet (1991) “Amr b. Ma’dî Kerib”, *Diyanet İslam Ansiklopedisi*, Cilt: 3, s. 88
- SMITH, Grace Martin, (1976). *Yusuf-ı Meddâh, Varaka ve Gülşah A Fourteenth Century Anatolian Turkish Mesnevi* (Translation, Glossary and Introduction), E. J. Brill, Leiden.
- TOMAR, Cengiz (2013). “Yemen”, *Diyanet İslam Ansiklopedisi*, Cilt: 43, s. 401-406
- UZUNÇARŞILI, İsmail Hakkı (2003). *Anadolu Beylikleri ve Akkoynlu, Karakoyunlu Devletleri*, Ankara: Türk Tarih Kurumu Basımevi.
- YAVUZ, Kemal (1991). *Şeyhoğlu Kenzî’l-Küberâ ve Mehekkü’l-Ulemâ (İnceleme-Metin-İndeks)*, Ankara: Atatürk Kültür Merkezi Yayınları.
- YAZAR, Sadık (2018). “Yeni Bir Nüshayla Değişen Fotoğraf: Yusuf-ı Meddâh’ın (ö. XIV. yy) Kıssa-i Yusuf’u ya da Erzurumlu Darîr Kıssa-i Yusuf Adlı Bir Mesnevi Yazmış mıdır?”, *Divan Edebiyatı Araştırmaları Dergisi*, Sayı: 21, s. 681-719.
- YOLDAŞ, Kazım ve KAVRUK, Hasan (2013). *Manzum Hazret-i Ali Cenkeri*, İstanbul: Sonçağ Yayıncılık.

“dün” den öğrendiklerinle
“bugün” ü yaşamak
“yarın” ları aydınlatır.

Ġazāvāt-ı İmām ‘Alī ibn Ebī Ṭālib
Kerrema‘llāhu Vechehu
HİKĀYET-İ YEMĀME

TIPKIBASIM

رستم ارکان نه وارسه دوزدیلر   کوچ ابدوب چادیرلری بوزدیله
 عزم ابدوب چونکم کوتوردیلر علم   علی اوکجه بوریبوب باصدی قدم
 بیله سجه باقی اصحاب رسول   کلورایدی بیله اول دینی اصول
 بو مصطفانک عالمی بورتدیله   ینه دونوب مدینه یه یئدیله
 مدینه شهرینه ابرشوی خبر   دیرغزادن کلدیله خیر البئس
 اری عورت قرشولای چقدیلر   رسولک اول ماه بوزینه باقدیلر
 مصطفایردی مدینه شهرینه   اوغراسون دشمنانی حنک فهرینه
 واردی اصحاب جمله اولواوینه   شاد اولوب اهلی عیالی سوینه
 نیجه بونک کیمی اندیلر غزای   دی بولوی اندن اچدی چون بزع
 یا الهی مصطفانک حرمنی   رحمتوکه پارلقه بز اوستی
 رحمتی اومر ايسک طورون نعی   مصطفانک معجزانینی اوتی
 بوغزوات بوندی چون اولدی عام
 دیر رسولک روحنه بوز بیک سلام
 غزواتِ امامِ علی ابنِ ابی طالبِ کرمِ اللهِ وجهه حکایتِ یماه
 ینه الله آدینی ذکر ایه له   دیردیکی نعمتلر شکر ایه له

عددالاوراق
 ۲۱

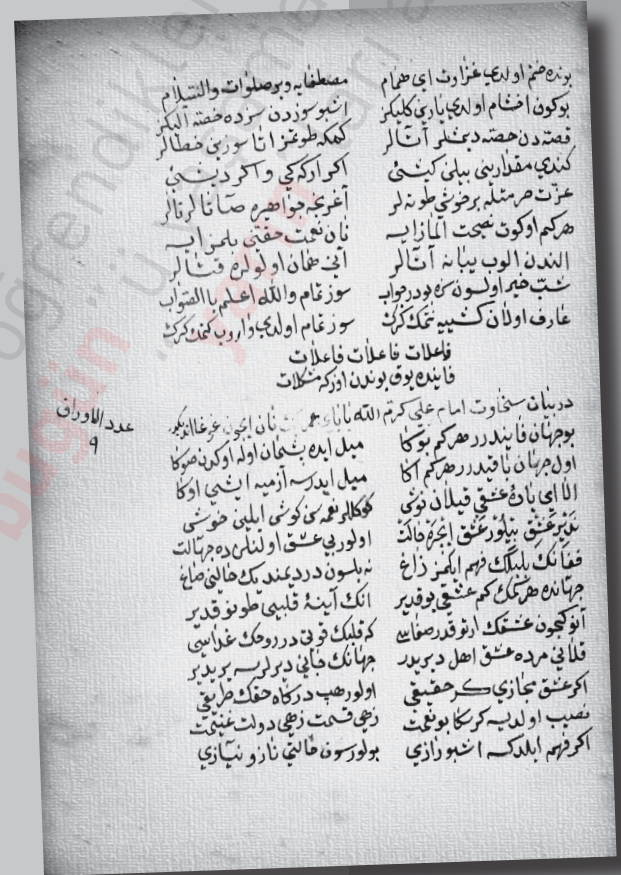
Der-Beyân-ı
SEHÂVET-İ İMÂM 'ALÎ
Kerrema'llâhu Baba
'Amr'iñ Nân İçün Ğavġâ İtdigidür

TIPKIBASIM

ال ایاق ویردی بزه هم کوز قولاق
 جمله نعمتد کوه کل خوشلوعی صهر
 سنی صلا تیله سلامیدله آنجی
 مصطفانا ک روحنی شاد ایله سنی
 سوز دکرنینه کیره لوم عشقیاله
 برکون اوئومشدری چونکم مصطفانا
 اولدم ایچنده نبیلر سروری
 دبرعلی یه یا علی بیلر سنی عیان
 اول یعنی طائف ایلمنه واره سنی
 وادینم ارکانومی اید اناره
 سوز قبول ایدوب میلان اوله لر
 یا علی کور امدی تیدیکه مهان
 دینه کلور لر ایه قوی انلری
 چونکی دستور الوینی طور دی علی
 دیدیکم اوئی بنی غرافاسم کرک

دبل طودان ویردی بزه هم منظوم
 فانی دنیا ده بدن صاعلی هم
 خوشنود ایله یار لغیه اول سنی
 آلی اولادینی یاد ایله سنی
 امدی برکوه کتوره لوم اله
 اول نبیلر سروری کان صفا
 اول حدانک سوکلو پیغمبری
 برغرافلک کرکدنی ای جان
 دینی اسلام اناره بلدی ره سنی
 صهره سه کوره سز قید اناره
 کفری قیوب اهل ایمان اوله لر
 یاری قیده اول معینی مستعان
 جمله تور توله طودون جانلری
 فاطمه فائنه کلدی اول ولی
 امدی یار اخی ایله نیررک

چونن

بوندہ ضم اولدی غزوات ای صفام
 بوکون اخشام اولدی یاری کلینکز
 قصه دن حصه دیشلر آتالر
 کندی مقدارینی بیانی کینئی
 عزت صرمتله برضوخی طونه لر
 هرکم اوکوت نجات المازایه
 اللدن الوب یبانه آتالر
 شت خیر اولسون یه بودر جواب
 غارف اولان کشیه نتمک کرکن
 مصطفایه وبرصلوات والتسلام
 اشبو سوزدن سرده خصه الکنز
 کهنکه طوعنرانا سوزینی خطالر
 اکر اکرکچی واکردینئی
 اغریجه جواصیرم صانالرنالر
 نان نعمت حقینی بامزایه
 ایچ طهان اولورغ قنرالر
 سوزغام واللله اعلم بالصواب
 سوزغام اولدی واروب کمن کرکن

فاعلات فاعلات فاعلات
 فایده یوق بوندن اوزکر مشکلات

عدد الماورانی
 9

در بیان سخاوت امام علی کرم الله باریا
 بوجهان فایندر هرکم بوکا
 اولجهان فایندر هرکم اکا
 الا ای نان عشقی قیلان نوبی
 ندیر عشقی بیلور عشقی ایچره فالت
 فغانک بیلنگ فهم ایلمز ذراع
 جهانه هرکنکم عشقی بوقدیر
 آنو کجون عشقک ارتوقدر صغایه
 قلانی مرده عشق اصل دیریدر
 اکر عشق مجازی کرحقیقی
 نصب اولدیسه کر سکا بونعت
 اکر فهم ایلدکه اشبورازی
 میبل ایدر بشخان اوله اوکون صوکا
 میبل ایدر سه ازمیه ایثی اوکا
 کولکلر نعمتی کوشی ایلینی خوشی
 اولوری عشق اولنلر ده جهالت
 نه بلسون دردیندیک خالی صاغ
 انک آینه قلبی طونوقدیر
 که قلبک قونی در روحک غدا بیی
 جهانک جانی دیر لر سه بریدیر
 اولور هب درگاه حفاک طریق
 ریحی قمت زطیحی دولت غنیمت
 بولور سوق خالی ناز و نیازی

ههچ اکا اوليه مکر و حيله کار
 شاد بيلغيني ار توروب اوکا ايئي
 آخزينه دره جي نوز اوله
 صلوات دبر اول محمد او مني
 د بکله کم نه ستر عيان ايدم سکا
 هه سکاوتی انک شرح ايليم
 کهر بو حکمت اکا اولندر هه مني
 دوشی کوردر بولق عجاب اولوله
 شوبله اوله دوشی مشکل دوشوار اولدر
 آله جي آبدست مجيده واردي اولدر
 او نور عيزو کولجي بي آرام اولور
 دبري بچون باعلي کولک ملول
 کوردم انکچون برشان اولدم اوئي
 جفري مسجد دن علي المرتضا
 کندوب فلدي خمايل دوالغفار
 جفري صحرابه ابيت کوردم بيدر
 کشت فلدي کوه صحرابي غام
 نوز اچندن بر سوار اولدي عيان
 دجي پارما قلري منندي خبار
 کبشي ارفاسنه هم بولادي چي

هر که ياري قبله برورد کار
 هه برشان اوليه هم اول کيشي
 دنبا ده دشتا نلري مقهور اوله
 کوردي بسک سندي اول دولتي
 طوت قولانک بر ناظر بندين بجا
 بوغز او ناک علبنک سويليم
 شاهي مردان اول امير المؤمنين
 برکجه اول نکر جي ارحم لاي علي
 هه بندين اول دوشک بي زار اولور
 کچه کچري چون ابرشي صبح دم
 طک غار بي مصطفا بله فيلور
 چون عايي قبعلو کوردي رسول
 علي ايدر بار سول بو کچه دوش
 کوردي بکک دوشی خبر اوله ديبر مصطفا
 کلدي شولدم دلده اولري سوار
 دلدي سوردي داروان اولدي کيدر
 اول اراي جمله هه کوزدي اتمام
 ناکهان بر طوز کورندي اولزمان
 باشي کونبد قولري انک چنار
 قلمتي وارد بر او نوز آرتون يقيني

کوزدي اتمام

14. Asrın Yeni Keşfedilen İki Eseri:

YÛSUF-İ MEDDÂH

HİKÂYET-İ YEMÂME ~ SEHÂVET-İ İMÂM 'ALÎ

Bu kitapta, 14. asrın sırlı ve tartışmalı şairlerinden biri olan *Varka ve Gülşah* müellifi Yûsuf-ı Meddâh'ın tek nüshasını Konya Koyunoğlu Şehir Müzesi ve Kütüphanesi'nde tespit ettiğimiz iki yeni mesnevisi bulunup gün yüzüne çıkarılmıştır. Şairin, 639 beyitlik *Hikâyet-i Yemâme* ve 402 beyitlik *Sehâvet-i İmâm 'Alî* adlı mesnevileri, muhteva itibarıyla birer manzum Hz. Ali cenk-nâmesidir. Yûsuf-ı Meddâh'ın daha evvel bilinmeyen, hakkında yapılan çalışmalara konu olmayan bu eserleri, tür literatürü açısından da oldukça kıymetlidir. Zira her iki cenk-nâme de konusu itibarıyla sahasındaki diğer bütün eserlerden farklı ve orijinal metinlerdir.

Üç bölümden meydana gelen çalışmamızda müellifi belli manzum Hz. Ali cenk-nâmeleri hakkında kısa bir değerlendirmenin ardından ilk bölümde, Yûsuf-ı Meddâh'ın kim olduğu, eserleri ve hakkındaki tartışmalara dair bilgiler verilmiş; akabinde yeni bulunan mesnevilerinin ona ait olup olamayacağı, çeşitli mukayeselerle irdelenmiştir. İkinci bölümde, söz konusu manzumelerin detaylı biçim ve muhteva incelemesiyle geniş özetlerine yer verilmiştir. Üçüncü bölümde metinler, Arap harflerinden Latin alfabesine transkripsiyon usulüyle aktarılmış ve ilgili yazma, tıpkıbasım olarak ilave edilmiştir.

DÜN BUGÜN YARIN YAYINLARI
 Ankara Caddesi, Ünal Han No: 21/4
 Çağaloğlu, Eminönü - Fatih / İstanbul
 Tel. - Faks: +90 212 526 98 06
 www.dby.com.tr • dby@dby.com.tr

ISBN 978-625-7471-65-7

9 786257 471657